

Program Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna

Zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej w wyborach parlamentarnych 2015

Krzysztof Księżopolski, Patrycja Bytner, Olgierd Annusewicz

Ośrodek Analiz Politologiczny UW

Warszawa, grudzień 2015

Spis treści

Najważniejsze wnioski	3
Metodologia	4
Udział tematów dotyczących bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej w programach wyborczych analizowanych komitetów	5
Struktura problemów poruszanych przez analizowane komitety	6
Przykłady dyskusji na tematy związane z bezpieczeństwem energetycznym i polityką klimatyczną podczas kampanii wyborczej	7
Górnictwo.....	7
Rola węgla w gospodarce.....	9
Struktura miksu-energetycznego.....	10
Pakiet Klimatyczno-Energetyczny.....	12
Elektrownia atomowa.....	14
Odnawialne Źródła Energii.....	15
Bezpieczeństwo energetyczne.....	16
Wykaz materiałów oraz wypowiedzi kandydatów wykorzystanych do analizy	18

Najważniejsze wnioski

1. Problematyka bezpieczeństwa energetycznego w wyborach parlamentarnych zaistniała dużo silniej niż w przypadku wyborów samorządowych i do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku oraz wyborów prezydenckich w 2015.
2. Zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej były poruszane głównie przez osiem ogólnopolskich komitetów wyborczych – pozostałe podejmowały ich w ogóle, albo ograniczyły się do ogólnych wzmianek.
3. Podczas kampanii wyborczej komitety nie prezentowały jasnej, spójnej i długofalowej strategii w zakresie bezpieczeństwa energetycznego
4. Kwestie sektora górniczego i koncepcji jego reformy oraz stosunek do Pakietu Klimatyczno-Energetycznego 2030 były najbardziej widoczne spośród zagadnień bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej w parlamentarnej kampanii wyborczej.
5. Komitety wyborcze nie zaprezentowały koncepcji Unii Energetycznej, która z ich perspektywy realizowałaby polskie interesy.
6. W oficjalnych materiałach programowych wszystkich partii politycznych zabrakło holistycznego podejścia do bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej – skupiano się jedynie na wybranych szczegółowych zagadnieniach z obu obszarów.
7. Debata na najważniejsze kwestie dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej została spłycona do ogólnych stwierdzeń. Nie podejmowano dokładnej analizy problemów, propozycji ich rozwiązań oraz potencjalnych skutków społeczno-ekonomicznych.
8. Często zauważalna była sprzeczność między programami Komitetów Wyborczych, a wypowiedziami kandydatów z nich startujących, co świadczy o braku wewnątrzpartyjnej dyskusji na ten temat.

Metodologia

Analizie jakościowej poddane zostały programy wyborcze oraz oficjalne wypowiedzi przedstawicieli ogólnopolskich komitetów wyborczych pojawiające się w mediach ogólnopolskich i regionalnych prezentowane przez kandydatów za pośrednictwem stron internetowych, ulotek oraz portali społecznościowych. Materiał do badania został również zebrany podczas zorganizowanej 16 października 2015 przez Ośrodek Analiz Politologicznych UW debaty pt. „Bezpieczeństwo energetyczne w programach partii politycznych”. Obszar badania został zawężony do ośmiu komitetów, które zarejestrowały swoje listy we wszystkich okręgach wyborczych, tj. Prawo i Sprawiedliwość (PiS), Platforma Obywatelska (PO), Partia Razem, Partia KORWiN, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Zjednoczona Lewica (ZL), KUKIZ 15', .Nowoczesna (.N). Na początku badania zakładano analizę wszystkich piętnastu ogólnopolskich komitetów wyborczych, jednak marginalne występowanie analizowanych zagadnień spowodowało ich wyłączenie z obszaru badań.

Punktem wyjścia do analizy parlamentarnej kampanii wyborczej była teza, iż problematyka bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej nie była jej istotnym elementem i wobec tego nie odegrała kluczowej roli dla wyników wyborów. Ważnymi obszarami poszukiwań była analiza spójności przekazu Komitetów Wyborczych i kandydatów startujących z ich list. Osią badania była kwestia ujmowania bezpieczeństwa energetycznego, stosunku do Pakietu Klimatyczno-Energetycznego 2030 oraz Unii Energetycznej. Sposób narracji partii politycznych spowodował, iż koniecznym było odnoszenie się w większym stopniu do zagadnień sektorowych, czyli górnictwa, roli węgla w gospodarce, struktury miksu energetycznego, atomu oraz odnawialnych źródeł energii.

Poglądy poszczególnych komitetów w części przedstawiającej przykłady dyskusji na tematy związane z bezpieczeństwem energetycznym i polityką klimatyczną podczas kampanii wyborczej zostały przedstawione w kolejności tożsamej z kolejnością numerów list wyborczych wylosowanych przez Państwową Komisję Wyborczą, tj. 1) Prawo i Sprawiedliwość (PiS), 2) Platforma Obywatelska (PO), 3) Partia Razem, 4) Partia KORWiN, 5) Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), 6) Zjednoczona Lewica (ZL), 7) KUKIZ 15', 8) .Nowoczesna (.N).

Udział tematów dotyczących bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej w programach wyborczych analizowanych komitetów

Analogicznie do odbywających się w 2015 roku wyborów prezydenckich, skomplikowana tematyka dotycząca zagadnień bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej również nie została dokładnie poruszona w programach wyborczych analizowanych komitetów, choć niewątpliwie wątki te pojawiały się znacznie częściej niż przy okazji poprzednich elekcji. Poszczególne zagadnienia wpisujące się w obszar badania znajdowały swoje miejsce w programach wyborczych – skupiano się tylko na wybiórczych aspektach zagadnień bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej oraz pominięto próby zaprezentowania holistycznej strategii w tym zakresie. W kilku przypadkach analizowane kwestie były tylko elementem części programów dotyczących znacznie szczerzej pojmowanych problemów .

Takie ujęcie zaprezentowane zostało przez dwie największe partie polityczne – Prawo i Sprawiedliwość oraz Platformę Obywatelską. W oficjalnych materiałach wyborczych **Prawa i Sprawiedliwości** niewiele miejsca poświęcono problemom bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej. Kwestie te zostały przysłonięte przez inne postulaty programowe partii. Aktywność we wskazanym obszarze tematycznym była głównie skoncentrowana na wypowiedziach medialnych oraz na spotkaniach z wyborcami. Z kolei **Platforma Obywatelska** zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego umieściła w części programu dotyczącej gospodarki i pracy – unikając postawienia konkretnych postulatów, a w zamian wskazując na sukcesy rządu w tym zakresie np. poprzez pokazanie konkretnych inwestycji. Podobne rozwiązanie zostało przyjęte przez komitet **.Nowoczesna**, gdzie również rozdzielono problemy bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej pomiędzy gospodarcze aspekty programu wyborczego. **Partia Razem** umieściła zaś problemy bezpieczeństwa energetycznego w części programu poświęconej uporządkowaniu niekontrolowanej prywatyzacji.

Osobne miejsce dla bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej znalazły w swoich programach: Zjednoczona Lewica, Polskie Stronnictwo Ludowe, KUKIZ 15' oraz Partia KORWiN.

Koalicja **Zjednoczonej Lewicy** w rozdziale dotyczącym energetyki najwięcej uwagi skupiła na odnawialnych źródłach energii i sposobach na wsparcie energetyki prosumenckiej. Program obejmował również poglądy ZL na górnictwo, proponowane inwestycje mające poprawić bezpieczeństwo energetyczne oraz krytyczny stosunek do polityki klimatycznej UE. Podobnie **Polskie Stronnictwo Ludowe** w swojej deklaracji programowej spośród analizowanej tematyki poświęciło najwięcej miejsca dla OZE. W przypadku PSL w programie został wprost zawarty postulat rozwoju energetyki prosumenckiej.

Komitet **KUKIZ 15'** w rozdziale programu dotyczącym bezpieczeństwa zawarł podpunkt dotyczący niezależności i suwerenności polityki energetycznej. Był to jedyny element analizowanego w raporcie zagadnienia wprost zawarty w programie wyborczym.

Partia **KORWiN** w podrozdziale dotyczącym energetyki postulowała z kolei wpisanie energetyki jako nowego działu administracji rządowej. W programie skupiono się głównie na kwestiach związanych ze stanowiskiem partii wobec pakietu klimatyczno-energetycznego, reformy sektora energetycznego oraz zniesieniu dopłat do górnictwa.

Struktura problemów poruszanych przez analizowane komitety

Bieżące wydarzenia związane z wprowadzaniem w życie założeń rządowego programu zmian w sektorze górnictwa oraz związane z nimi sprzeciw przedstawicieli związków zawodowych spowodowały, że podobnie jak w przypadku wyborów prezydenckich, temat problemów sektora górnictwa był jednym z dwóch zagadnień z zakresu bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej, które najczęściej poruszane były w debacie publicznej przez analizowane komitety wyborcze. Analogicznie również jak w przypadku kampanii przed wyborami prezydenckimi dyskusja dotyczyła głównie koncepcji reformy (w tym prywatyzacji kopalń) przywilejów górniczych oraz dopłat państwa do górnictwa. Aktywizacji dyskusji sprzyjało zainteresowanie medialne poglądami poszczególnych komitetów w kwestiach górnictwa oraz związanej z nimi roli węgla w polskim bilansie energetycznym. Dyskusja na wskazane tematy została jednak spłycona i ograniczona do prezentowania emocjonalnych postulatów politycznych. Niewiele było przykładów

wypowiedzi szeroko analizujących problemy sektora górniczego i próbujących wykazać potencjalne zyski lub straty wynikające z zastosowania konkretnych rozwiązań.

Bliźniacza retoryka była stosowana w stosunku do odnoszenia się przez analizowane komitety do wspólnotowego Pakietu Klimatyczno-Energetycznego oraz związanej z nim polityki klimatycznej UE. Dyskusje zostały nacechowane emocjonalnie i często sprowadzane były do argumentacji służącej dyskredytacji przeciwnika politycznego. W samych wypowiedziach oraz programach komitetów można było zaobserwować wewnętrzne sprzeczności w stanowiskach wobec Pakietu i polityki klimatycznej. Natężenie dyskusji związanej ze stosunkiem do unijnego stanowiska wobec zagadnień klimatycznych i dekarbonizacji gospodarki należy wiązać z planowanym na grudzień 2015 szczytem klimatycznym w Paryżu oraz analizowaniem wpływu Pakietu Klimatyczno-Energetycznego na sektor wydobywczy w Polsce.

Znacznie więcej miejsca niż w przypadku wyborów prezydenckich poświęcono miejsca dla odnawialnych źródeł energii. W tym przypadku, choć zabrakło przedstawienia koncepcji konkretnych rozwiązań, to analizowane komitety podejmowały dyskusję na temat wsparcia dla energetyki prosumenckiej oraz umożliwiających rozwój sektora OZE zmian prawnych. Istotnym elementem dyskusji okazał się również być stosunek komitetów wyborczych do kontynuacji programu energetyki jądrowej w Polsce.

Przykłady dyskusji na tematy związane z bezpieczeństwem energetycznym i polityką klimatyczną podczas kampanii wyborczej

Górnictwo

Jak już wcześniej wskazano, temat górnictwa był jednym z najbardziej emocjonujących elementów dyskusji przed wyborami parlamentarnymi, co wynikało z bieżących wydarzeń związanych z branżą górniczą, tj. opóźnieniem wprowadzenia w życie postanowień porozumienia rządu ze związkami zawodowymi ze stycznia 2015 oraz problemu nierentowności kopalń. Debata koncentrowała się głównie na krytyce przez analizowane

komitety programu naprawczego sektora górnictwa zaproponowanego przez rząd oraz postulat łączenia górnictwa z energetyką.

Zdaniem **Prawa i Sprawiedliwości**, polska gospodarka powinna zostać oparta o nowoczesny sektor górniczy, który traktowany jako podstawowy gwarant bezpieczeństwa energetycznego Polski, powinien podlegać pod nowostworzone dofinansowania dla górnictwa oraz zostać połączony z sektorem energetycznym. Partia skupiała się głównie na krytyce działań rządu Ewy Kopacz wobec sektora górnictwa ze szczególnym naciskiem na przygotowany przez Platformę Obywatelską program naprawczy oraz porozumienie ze związkami zawodowymi z 17 stycznia 2015 roku. Wobec tego PiS zapowiedział przygotowanie nowego programu reformy sektora górnictwa, który ma zostać stworzony w konsultacji z przedstawicielami związków zawodowych.

Platforma Obywatelska w swoim oficjalnym programie nie odniosła się do problemów sektora górnictwa. W programie wskazano na konieczność inwestycji w elektrownie węglowe, ale aspekt reformy sektora i odniesienia do jego bieżącej sytuacji został pominięty. W wypowiedziach polityków wskazywano na konieczność kontynuowania programu restrukturyzacji kopalń i tworzenia Nowej Kompanii Węglowej. Podobnie jak w przypadku PiS, partia rządząca proponowała połączenia górnictwa z energetyką, ale tylko po dokonaniu przemyślanej i odpolitycznionej restrukturyzacji sektora.

Podgląd dotyczący połączenia restrukturyzacji sektora wydobywczego i energetycznego pojawił się również w przypadku **Partii Razem**. Zdaniem przedstawicieli partii reforma obydwu sektorów powinna minimalizować koszty społeczne, optymalizować warunki zatrudnienia oraz zostać przeprowadzona zgodnie z postanowieniami Pakietu Klimatyczno-Energetycznego. Przeprowadzenie reform jest konieczne, bowiem komitet dostrzega uzależnienie polskiej gospodarki od węgla.

Z kolei przedstawiciele **Partii KORWiN** jednoznacznie sprzeciwiali się kontynuowaniu wsparcia państwowego dla górnictwa oraz byli zwolennikami likwidacji dopłat do sektora. Receptą na poprawę sytuacji w sektorze wydobywczym ma być według komitetu prywatyzacja kopalń oraz zmniejszenie podatków i opłat do minimum.

Zbliżone podejście do problemów sektora górnictwa było obserwowalne u **Zjednoczonej Lewicy**, ujmującej działania rządu w kategorii porażki. Krytyce poddawane było szczególnie postanowienia styczniowego porozumienia pomiędzy rządem a górnikiemami.

Jako jeden z priorytetów ZL wskazało ochronę miejsc pracy w górnictwie i emerytur górniczych. Celem polityki państwa wobec górnictwa zdaniem koalicji powinno być zapewnienie Polsce bezpieczeństwa energetycznego, a górnikom i pracownikom branż związanych z górnictwem miejsc pracy. Ponadto, powinna nastąpić integracja branży wydobywczej z branżą energetyczną.

Według przedstawicieli ruchu **KUKIZ 15'**, problem polskiego górnictwa wynika przede wszystkim z Pakietu Klimatyczno-Energetycznego, dlatego też aby rozpocząć naprawę sektora wydobywczego konieczne jest jego wypowiedzenie lub renegecja. Postulowano za to zabiegi o przedłużenie obowiązywania decyzji Rady Unii Europejskiej z 10 grudnia 2010 roku w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego. Komitet był zdecydowanym przeciwnikiem programu naprawczego przygotowanego przez rząd Ewy Kopacz. Jednym z elementów kampanii wyborczej komitetu było złożenie do prokuratury rejonowej w Katowicach zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez rząd polegającego na niewyzywaniu się z zawartego w styczniu 2015 roku porozumienia ze związkami zawodowymi. Jako sposób na poprawę kondycji górnictwa wskazywano zmianę modelu zarządzania spółkami górnictwem oraz zmniejszenie ich opodatkowania.

Podobnie jak Partia KORWiN, **.Nowoczesna** zdecydowanie krytykowała dopłaty do sektora górnictwa. Zdaniem komitetu powinny one zostać zastąpione działaniami doprowadzającymi do uzyskiwania rentowności przez kopalnie, bowiem państwo jako ich właściciel nie zapewni rentowności. Jako bodziec do likwidacji systemu dopłat według lider .N, Ryszard Petru wskazywał niskie prawdopodobieństwo uzyskania zgody UE na dofinansowania Kompanii Węglowej. **.Nowoczesna** opowiadała się również za zniesieniem przywilejów związków zawodowych, które podwyższają koszty funkcjonowania kopalń i są też elementem ceny węgla.

Rola węgla w gospodarce

Pogląd na rolę węgla w gospodarce, choć jest integralną częścią debaty na temat sektora górnictwa, to jednak w związku z kształtem dyskusji w tym zakresie, powinien zostać oddzielnie zaprezentowany. W debacie przedwyborczej wskazywano bowiem na

konieczność nowego podejścia do tego surowca oraz rozwoju nowych technologii węglowych. Praktycznie każdy analizowany komitet postulował oparcie bezpieczeństwa energetycznego na węglu, lecz w różnych proporcjach w stosunku do pozostałych źródeł energii.

Takie podejście zostało zaprezentowane przez **Prawo i Sprawiedliwość**, które w związku z postulatem oparcia na węglu bezpieczeństwa energetycznego oraz wsparcia dla górnictwa, deklarowało w kampanii wyborczej zwiększenie nakładów finansowych na badania dotyczące rozwoju technologii opartych na czystym wykorzystaniu węgla. Ta gałąź przemysłu ma być jedną z najważniejszych dla polskiej gospodarki.

Ewa Kopacz w swoich wypowiedziach wskazywała, że priorytetem **Platformy Obywatelskiej** jest oparcie polskiego bezpieczeństwa na węglu, co ma wiązać się ze zwiększeniem środków przeznaczanych na rozwój sektora w porównaniu do innych źródeł energii.

W opinii **Partii KORWiN**, ze względu na to, że obecnie węgiel jest kluczowym surowcem dla funkcjonowania sektora energetycznego, należy zrezygnować z Pakietu Klimatyczno-Energetycznego aby zwiększyć opłacalność jego wydobycia w Polsce. Partia postuluje zmniejszenie importu węgla z zagranicy oraz ochronę polskich złóż surowca.

Zjednoczona Lewica postrzega węgiel jako jeden z fundamentów bezpieczeństwa energetycznego obok OZE i efektywności energetycznej. Podobnie jak PiS, ZL wskazywała na konieczność rozwoju czystych technologii węglowych oraz stworzenia systemu wsparcia dla inwestycji w badania nad wskazanym zagadnieniem.

Komitet **KUKIZ 15'** w swych poglądach zbliżony był do Partii KORWiN, który kluczową pozycję węgla w polskiej gospodarce uzależniał od wypowiedzenia Pakietu Klimatyczno-Energetycznego.

Struktura miksu-energetycznego

Analiza temat miksu energetycznego, choć powiązanej z górnictwem i pozycją węgla w gospodarce, pozwala na wyciągnięcie wniosków na temat dłuższej perspektywy wizji sektora energetycznego w Polsce. Choć aktualnie praktycznie każdy komitet wskazywał

na dominującą rolę węgla, to jednak zauważalne było wprowadzanie koncepcji nowych rozwiązań, które miałyby być owocem przemian polskiego systemu energetycznego.

Według **Prawa i Sprawiedliwości** podstawą budowy mixu energetycznego ma być węgiel. Bezpieczeństwo energetyczne powinno być oparte o węgiel kamienny i brunatny ze znacznym wsparciem dla OZE, a w przyszłości do mixu powinna być włączona energia pochodząca z elektrowni atomowej, która pokrywałaby około 12-13% zapotrzebowania.

Platforma Obywatelska w programie wyborczym wprost zapowiedziała inwestycje w energetykę opartą na węglu kamiennym i brunatnym. Wskazała, na konieczność kontynuacji znacznych inwestycji w elektrownie gazowe, a w przyszłości dołączenie do mixu energetycznego energii jądrowej.

Transformacja sektora energetycznego jest konieczna zdaniem **Partii Razem**, tak aby wprowadzać jak największą ilość energii pochodzącej z OZE. Energia z OZE ma pochodzić fotowoltaiki, geotermii oraz energii wiatrowej. W dłuższej perspektywie do mixu energetycznego powinna zostać włączona energetyka jądrowa – jednak po osiągnięciu satysfakcjonującego poziomu technologicznego.

Zjednoczona Lewica postulowała oparcie polskiego mixu energetycznego na efektywności energetycznej, energii odnawialnej i energii z paliw kopalnych. Według ZL koniecznym jest maksymalizacja uzyskiwania energii z własnych surowców oraz rozwój technologii pozwalających na wzrost efektywności energetycznej i na magazynowanie energii. Warunkiem takiego układu mixu energetycznego jest stała modernizacja energetyki węglowej.

Z kolei komitet **KUKIZ 15'** w przypadku tematu mixu energetycznego skupiał się tylko i wyłącznie na wsparciu dla węgla oraz opierania na nim polskiej energetyki. Chocóż potrzeba dywersyfikacji źródeł pozyskiwania energii była dostrzegana przez komitet, to została jednak odłożona na dalszy plan.

Wzmocnienie sektora OZE jako jednego z ważnych elementów mixu postulowała **.Nowoczesna**, według której OZE ma być wsparciem dla opartej na węglu energetyki. Szansą na wzmocnienie niezależności energetycznej według komitetu, którego liderem był Ryszard Petru ma być kontynuowanie programu energii jądrowej i wsparcie dla prosumentów.

Pakiet Klimatyczno-Energetyczny

Kwestia stosunku do Pakietu Energetyczno-Klimatycznego oraz polityki klimatycznej UE stanowiła podczas kampanii wyborczej silną oś podziału na scenie politycznej. Dyskusja w tym zakresie została spotęgowana przez planowany na grudzień szczyt klimatyczny ONZ oraz problemy sektora górniczego, których jednej z genez niektóre komitety upatrywały w unijnym postulatcie dekarbonizacji gospodarki. To na co należy zwrócić uwagę, to brak przedstawienia skutków ekonomicznych wycofania się lub renegocjacji z Pakietu Energetyczno-Klimatycznego przez partie postulujące takie rozwiązanie.

Prawo i Sprawiedliwość podczas kampanii wyborczej dało się poznać jako zdecydowany przeciwnik Pakietu Klimatyczno-Energetycznego w kształcie w jakim został on zaakceptowany przez Unię Europejską. Według PiS Pakiet Klimatyczno-Energetyczny spowoduje wzrost cen energii dla gospodarstw domowych i obniży konkurencyjność polskiej gospodarki.

Platforma Obywatelska była w gronie zwolenników Pakietu Klimatyczno-Energetycznego w obecnej formie. Jest to konsekwencja poparcia przez rząd Ewy Kopacz dla Pakietu na Szczycie Rady Europejskiej. Jednocześnie w kampanii PO można było zaobserwować sprzeczność. Poparcie dla pakietu należy bowiem zestawić z warunkowym podejściem do polityki klimatycznej UE – zdaniem partii rządzącej cele redukcyjne UE powinny zostać dopasowane do gospodarek państw nadrabiających różnice rozwojowe – w tym Polski. Można więc zaobserwować wyraźnie oddzielenie polityki klimatycznej od energetycznej w UE, co stoi w sprzeczności z postanowieniami Pakietu całościowo podejmujące tą tematyką.

Poparcie dla Pakietu Klimatyczno-Energetycznego w obecnej formie deklarowała również **Partia Razem**. Według niej, do postanowień pakietu powinna zostać dopasowana planów reformy sektora górniczego. Polska powinna realizować założenia pakietu, ale powinna uzyskać wsparcie w celu odejścia od węgla, które oprócz nakładów finansowych będzie wymagało rozwoju nowych technologii i OZE.

Z kolei przedstawiciele **Partii KORWiN** w zdecydowany sposób krytykowali warunki Pakietu Klimatyczno-Energetycznego, które ich zdaniem generują problem polskiego sektora górniczego poprzez zmniejszanie opłacalności wydobywania węgla. Pakiet ponadto według partii KORWiN wpływa niekorzystnie nie tylko na sektor górniczy, ale również na inne sektory stwarzając bariery rozwojowe dla polskiej gospodarki. Odejście od Pakietu Klimatyczno-Energetycznego jest jedynym wprost zawartym w programie wyborczym postulatem obejmującym swym obszarem tematykę związaną z bezpieczeństwem energetycznym i polityką klimatyczną w programie tejże partii.

Polskie Stronnictwo Ludowe prezentowało zbliżony do Platformy Obywatelskiej pogląd na politykę klimatyczną UE. Z jednej strony partia popierała w kampanii wyborczej postanowienia pakietu, ale jednocześnie postulowała wprowadzenie zmian w kształtowaniu polityki klimatycznej UE.

Zjednoczona Lewica była kolejnym komitetem, który krytykował postanowienia Pakietu Klimatyczno-Energetycznego, a dokładniej zawartych w nim celów redukcyjnych. Koalicja sprzeciwiała się również w swoich założeniach polityce klimatycznej UE w obecnym kształcie, jednocześnie popierając działania wspólnotowe w celu zwiększenia efektywności energetycznej. Spośród komitetów postulujących renowację pakietu, ZL kierowała najłagodniejsze tezy – pakiet zdaniem komitetu powinien być zmieniony w kierunku ochrony sektora energetycznego oraz ze stworzeniem możliwości dla redukcji emisji CO₂.

Podobnie jak w przypadku PiS i Partii KORWiN, zdaniem komitetu **KUKIZ 15'** pakiet jest znacznym ograniczeniem dla rozwoju polskiego przemysłu, dlatego też postulował jego wypowiedzenie postrzegane jako gwarancję niezależności i suwerenności polskiej polityki energetycznej. Cele redukcyjne narzucone w pakiecie według komitetu, którego liderem był Paweł Kukiz mogą oznaczać wzrost cen energii o 30% oraz doprowadzić do likwidacji do 2030 roku 90% elektrowni węgla brunatnego w Polsce. Ponadto, w programie partii znalazło się stwierdzenie o konieczności poniesienia odpowiedzialności przez polityków, który doprowadzili do podpisania pakietu, który postrzegany jest przez komitet jako zdrada stanu.

Pakiet Klimatyczno-Energetyczny zdaniem **.Nowoczesnej** powinien być elementem polskiej strategii energetyki. Upatrywany jest jako szansa na zmiany w polskim przemyśle oraz na rozwój gospodarczy.

Elektrownia atomowa

Prawo i Sprawiedliwość opowiadało się w kampanii wyborczej za kontynuacją programu atomowego. Pieczę nad jego realizacją miałyby sprawować nowoutworzone Ministerstwo Energetyki. Docelowo energia pochodząca z elektrowni atomowej ma stanowić 12-13% udziału w miksie energetycznym.

Podobne stanowisko reprezentowała **Platforma Obywatelska**, zapowiadająca kontynuację rozpoczętego przez siebie programu atomowego. Zdaniem Ewy Kopacz, w związku z koniecznością zwiększenia zaangażowania państwa w innych sektorach, program atomowy może jednak zejść na dalszy plan.

Według **Partii Razem** konieczne jest odłożenie w czasie realizacji polskiego programu energetyki atomowej, bowiem zdaniem partii nie ma możliwości aby przy powszechnie wykorzystywanej obecnie technologii wybudować elektrownię, która będzie bezpieczna i jednocześnie optymalna kosztowo. Docelowo jednak elektrownia atomowa może być istotnym wsparciem dla systemu energetycznego i jednym z gwarantów jego bezpieczeństwa, ale dopiero po osiągnięciu satysfakcjonującego poziomu technologicznego.

Z kolei **Polskie Stronnictwo Ludowe** oraz **Zjednoczona Lewica** były przeciwnikami rozwojowi programu atomowego w Polsce. Zdaniem ZL, w obecnej sytuacji budowa elektrowni atomowej oznaczałaby konieczność kupienia technologii oraz zwiększałaby uzależnienie energetyczne Polski przez konieczność zakupu paliwa jądrowego za granicą. Ponadto, koalicja wskazywała na brak planów synergii programu atomowego z gospodarką oraz trudność w realnym oszacowaniu opłacalności tej inwestycji, np. ze względu na zmienność cen energii w czasie.

Zwolennikiem budowy elektrowni atomowej był **KUKIZ 15'**. Według przedstawicieli komitetu obecnie stosowane technologie dają gwarancję bezpieczeństwa tej inwestycji, a energetyka jądrowa może być istotnym elementem zapewniania bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Argumentem za zbudowaniem w Polsce elektrowni atomowej zdaniem **.Nowoczesnej** jest zbyt duży poziom emisji CO₂ w kraju. Według komitetu jest to obecnie najtańsza i najbardziej proekologiczna energia jaką zna ludzkość.

Odnawialne Źródła Energii

Parlamentarna kampania wyborcza przyniosła zwiększenie w stosunku do kampanii prezydenckiej dyskusji na temat odnawialnych źródeł energii, choć poszczególne komitety poświęcały jej w swoim programie i wystąpieniach medialnych zróżnicowaną ilość miejsca. W kampanii dominowało jednak poparcie dla rozwoju OZE w Polsce.

Prawo i Sprawiedliwość zapowiedziało wsparcie dla OZE, które powinno jednak odbywać się na warunkach rynkowych, bez dodatkowej ideologii.

Platforma Obywatelska zapowiadała stworzenie systemu zachęt dla rozwoju energetyki rozproszonej na użytek gospodarstw domowych, który należy rozumieć jako system dofinansowań dla energetyki prosumenckiej. Wsparcie dla OZE pojawiało się w programie PO w kontekście dbania o jakość powietrza oraz połączenia wprowadzania OZE do gospodarstw domowych i wymiany systemów grzewczych na ekologiczne.

Partia Razem dużo miejsca w swoim programie poświęciła tematyce OZE, skupiając się głównie na fotowoltaice, geotermii oraz energii wiatrowej. Aby dokonać przemian w sektorze energetycznym i doprowadzić do zwiększenia udziału energii z OZE w miksie energetycznym konieczne jest zdaniem partii przeprowadzenie zmian prawnych, które będą sprzyjały rozwojowi energetyki prosumenckiej oraz rozbudowa sieci przesyłowej i systemów magazynowania energii.

Polskie Stronnictwo Ludowe wskazywało na poparcie dla unijnej polityki wobec odnawialnych źródeł energii. Jednocześnie, krytycznie podchodziło do przyjętego w 2015 roku kształtu ustawy o odnawialnych źródłach energii zapowiadając jednocześnie przedłożenie projektu jej zmian w stronę większego wsparcia dla energetyki prosumenckiej. Samo wsparcie dla OZE wskazywane jest w programie wyborczym jako jeden z najważniejszych priorytetów partii – szczególnie akcentowane było stworzenie rozwiązań wspierających rozwój OZE na szczeblu lokalnym.

Odmienne od pozostałych komitetów poglądy wyrażali przedstawiciele **Partii KORWiN**, zdaniem których pieniądze wydawane na OZE w Polsce w obecnej formie będą powodować wzrost kosztów energii. Koszty inwestycji w OZE są przerzucane na odbiorców energii i koncerny, a zyski transferowane są do podmiotów budujących OZE, co zdaniem członka

Partii KORWiN, Przemysław Wiplera tworzy „klusowniczy model finansowania”. Dlatego jego zdaniem, inwestycje w energetykę odnawialną muszą być uzasadnione rynkowo.

Podobnie jak Polskie Stronnictwo Ludowe, **Zjednoczona Lewica** krytykowała obowiązujące przepisy dotyczące OZE. Według koalicji, ustawa o OZE nie stanowi bodźców dla rozwoju energetyki rozproszonej i budowy przydomowych instalacji prosumenckich. Zdaniem ZL podważa to najważniejsze cele, które powinny zostać postawione przed ustawą o OZE. Dlatego też, według ZL konieczna jest zmiana prawodawstwa w tym zakresie oraz systemu wsparcia dla konkurencyjności energetyki prosumenckiej. ZL wskazywała również na konieczność uregulowania zasad tworzenia elektrowni wiatrowych w ramach ładu przestrzennego, wsparcie dla rozwoju odnawialnej energetyki na terenach wiejskich oraz konieczność zaprzestanie wspierania współspalania biomasy z węglem jako odnawialnego źródła energii.

Komitet **KUKIZ 15'** ograniczał się w dużej mierze do stwierdzenia o konieczności równomiernego rozwoju wszystkich źródeł energii, wobec czego nie można w specjalny sposób traktować OZE.

Na samorządowy aspekt rozwoju OZE stawiała **.Nowoczesna**, według której choć technologia solarna jest droga, to jednak należy w nią inwestować w kontekście rozwoju elektrowni przydomowych lub lokalnych. Wobec tego komitet postulował stworzenie systemu zachęt dla prosumentów, w formie dofinansowania lub kredytowania tego typu przedsięwzięć lokalnych oraz efektywny system skupu energii.

Bezpieczeństwo energetyczne

Przez **Prawo i Sprawiedliwość** za gwarant bezpieczeństwa energetycznego w kampanii wyborczej uznany został sektor górniczy oraz węgiel. Najważniejszym celem Prawa i Sprawiedliwości ma być uporządkowanie zarządzania bezpieczeństwem energetycznym w Polsce, dlatego też postulowano utworzenie Ministerstwa Energetyki.

Z kolei **Platforma Obywatelska** w swoim programie oraz wypowiedziach kandydatów, skupiała się na akcentowaniu sukcesów rządu w zapewnianiu bezpieczeństwa energetycznego, za które uznane zostało m.in. dokończenie terminala LNG w Świnoujściu

wynegocjowanie korzystniejszych warunków dostawy gazu z Rosji oraz wprowadzenie polskiego operatora na strategiczny odcinek gazociągu jamalskiego. Za jeden z fundamentów bezpieczeństwa energetycznego postrzegana była zaproponowana przez Donalda Tuska Unia Energetyczna. Partia nie przedstawiła jednak konkretnych propozycji jej kształtu, który byłby korzystny dla realizacji polskich interesów w kontekście zmieniającej się treści tego projektu. Partia rządząca w kampanii zapowiadała również kontynuację procesu modernizacji polskiej energetyki, tak aby stwarzała ona możliwości do zapewniania tanich i niezakłóconych dostaw energii elektrycznej.

Zdaniem **Partii Razem**, bezpieczeństwo energetyczne może być budowane w oparciu o OZE. Po osiągnięciu wystarczającego poziomu technologicznego, elementem bezpieczeństwa energetycznego kraju może być elektrownia atomowa, ale w dłuższej perspektywie. OZE oraz zwiększenie efektywności energetycznej zostały uznane przez Partię Razem za kluczowe elementy zapewniania bezpieczeństwa energetycznego Polski w przyszłości.

Zjednoczona Lewica zdecydowanie krytykowała dotychczasowe działania rządu, które jej zdaniem nie wpływały na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski. Jednocześnie w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego wskazywała na konieczność znacznych inwestycji w infrastrukturę przesyłową, która zagwarantuje stałość dostaw oraz będzie przystosowana również do odbioru energii z OZE. Podobnie jak w przypadku PiS, Zjednoczona Lewica proponowała stworzenie ministerstwa ds. energii.

Według **Partii KORWiN** bezpieczeństwo energetyczne i niezależność energetyczna zostanie osiągnięta przez Polskę tylko i wyłącznie po wypowiedzeniu Pakietu Klimatyczno-Energetycznego, bowiem przeszkadza on w kreowaniu długoterminowych inwestycji w polskim sektorze energetycznym ze względu na wysokie ryzyko zwiększenia kosztów.

.Nowoczesna podkreślała konieczność budowy strategii energetycznej państwa, która jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Zadaniem komitetu, jej brak wynika z braku ogólnej strategii wspierania innowacji w Polsce – dlatego też konieczne są działania wspierające współpracę nauki i biznesu w rozwiązywaniu wskazanych problemów. Jest to istotne z punktu widzenia .Nowoczesnej tym bardziej, że energetyka zdaniem komitetu jest jednym z kluczowych elementów funkcjonowania państwa.

Wykaz materiałów oraz wypowiedzi kandydatów wykorzystanych do analizy

<http://www.platforma.org/>
<http://platforma.home.pl/Polska-Przyszlosci-Program-PO.pdf>
<http://partiarazem.pl/program-wyborczy/>
http://korwin-mikke.pl/blog/wpis/program_wyborczy_/2696
<http://lewicarazem.org/strony/1-program.html>
<https://ruchkukiza.pl/wp-content/uploads/2015/10/Strategia-Zmiany-Kukiz151.pdf>
<http://nowoczesna.org/nasz-program/>
<http://www.psl.org.pl/>
<https://www.partiakorwin.pl/program/>
<http://wyborcza.pl/1,75478,19072129,program-wyborczy-korwin-populizm.html>
<http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/wybory-parlamentarne-2015-psl-przedstawi-swoj-program,576673.html>
<https://www.facebook.com/pisorgpl>
<http://wybierzpis.org.pl/aktualnosci/slask-to-przyszlosc-polskiego-przemyslu>
<http://wybierzpis.org.pl/aktualnosci/polska-gospodarka-powinna-byc-oparta-o-nowoczesne-gornictwo>
<http://wybierzpis.org.pl/aktualnosci/musimy-budowac-gospodarke-oparta-na-nowoczesnym-patriotyzmie>
<http://energetyka.defence24.pl/267365,pis-stawia-na-atom-programem-jadrowym-zajmie-sie-resort-energetyki>
<http://polska.newsweek.pl/konwencja-pis-i-po-polityczne-starcie-partii,artykuly,370352,1.html>
<http://www.gloswielpolski.pl/artykul/8012593,wybory-parlamentarne-2015-co-obicuja-nam-dwie-najwieksze-partie,3,id,t,sa.html>
<https://www.facebook.com/PlatformaObywatelskaWarszawa>
<http://www.platforma.org/>
<http://komitet.partiakorwin.pl/>
<http://www.partiakorwin.pl/jkm-w-europarlamentcie-o-gazociagu-polnocnym/>
<http://natemat.pl/99481,partia-korwin-mikkego-pokazala-zarys-programu-wyborczego-jest-tak-samo-antyunijny-jak-nierealny>
http://psl.pl/nowosci/aktualnosci_gospodarcze/stacja_elektroenergetyczna_elk_bis_i_linia_elk_bis-lomza_otwarte/
http://nowoczesna.org/kierunki_rozwoju/polska-w-europie-i-na-swiecie_pdf.html
<https://www.facebook.com/PlatformaObywatelska/>
<http://www.latarnikwyborczy.pl/>
https://www.youtube.com/watch?v=yWm8v0qNp_o
<http://metrocafe.pl/metrocafe/1,145523,19061139,ekolodzy-spytali-politykow-jak-chca-chronic-przyrode-bedziecie.html>
<http://wpolityce.pl/polityka/267666-pawel-kukiz-o-przyszlosci-polskiego-gornictwa-niemcy-gasza-nam-swiatlo-w-interesie-berlina-jest-zamurowanie-naszyc-kopaln>
<http://wiadomosci.onet.pl/kraj/zawiadomienie-ruchu-kukiz-15-ws-porozumienia-gornikow-z-rzadem/579z27>
<http://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/1524617,Szydlo-i-Kukiz-na-wieczu-w-kopalni-Brzeszcze-Stawiaja-na-polski-wegiel>
http://www.solidarnoskatowice.pl/pl-PL/trzeba-skonczyz-z-drenowaniem_gornictwa.html
<http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1524776,Ewa-Kopacz-program-energetyki-jadrowej-bedzie-tworzony-ale>
<http://www.rp.pl/Kraj/310059782-Nie-jestesmy-partia-bogaczy.html#ap-12>
http://biznes.interia.pl/makroekonomia/news/gornictwo-polski-wegiel-kosztuje-66-dolarow-za-tone,2171961,2156?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=chrome
<http://energetyka.defence24.pl/267365,pis-stawia-na-atom-programem-jadrowym-zajmie-sie-resort-energetyki>
http://gornictwo.wnp.pl/szydlo-rzad-nie-panuje-nad-energetyka-i-gornictwem,255697_1_0_0.html
<http://www.polskieradio.pl/42/3167/Artykul/1527515,Wybory-parlamentarne-2015-Zjednoczona-Lewica-stop-energii-atomowej-w-Polsce>

<http://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/1529731,Czerwinski-dla-gornictwa-nie-wystarczy-polaczenie-z-energetyka>

<http://www.polskieradio.pl/42/3167/Artykul/1524283,Kopacz-zapewnia-wegiel-to-nasza-podstawa-energetyczna-nie-wybudujemy-po-cichu-elektrowni-atomowej>

<http://www.polskieradio.pl/42/3167/Artykul/1519672,Wybory-parlamentarne-2015-Ryszard-Petru-recepta-na-kryzys-w-gornictwie-prywatyzacja-i-likwidacja-przywilejow>

<http://www.polskieradio.pl/7/129/Artykul/1517863,Ryszard-Petru-trzeba-bylo-sprywatyzowac-kopalnie-dwa-lata-temu>

<http://www.tvp.info/22096739/po-uratowalismy-40-tys-miejsc-pracy-pis-gdzie-mieliscie-gornictwo-powiedziala-bienkowska>

<http://tvn24bis.pl/z-kraju,74/porozumienie-gornikow-z-rzadem-ruch-kukiz-15-sklada-zawiadomienie,583046.html>